

Franc Marušič in Rok Žaucer

Univerza v Novi Gorici

Primerjava ureditev opisnega in predpisovalnega slovaropisja po Evropi

S pregledom opisnega in predpisovalnega slovaropisja po Evropi pokaževa, da zaradi pestre urejenosti tega področja pri razpravi o ugotavljanju idealne ureditve za Slovenijo sklicevanje na nek konkreten model iz tujine ne more biti smiselno uporabljeno kot argument. Posamezne ureditve so posledice specifičnih jezikovnopolitičnih situacij, zaradi česar razprava o konkretnem modelu brez tesnega upoštevanja razmer, v katerih je nastal, ni smiselna.

A Comparison of Models of Descriptive and Prescriptive Lexicography in Europe

The paper surveys aspects of the organization of descriptive and prescriptive lexicography in Europe. The rich variation found in the organization of this area of language policy suggests that invoking a specific model from elsewhere in deciding on the best-fit model for this area in Slovenia is misplaced. Specific models result from specific language-policy situations, so that discussion of specific models without detailed knowledge of the context in which they arose makes little sense.

Ključne besede: jezikovna politika, opisno slovaropisje, predpisovalno slovaropisje, pravopis, jezikovnonormativna služba

Key words: language policy, descriptive lexicography, prescriptive lexicography, orthography, language regulators

1 Uvod

V kontekstu razprave o ureditvi "nacionalno pomembnega dela" slovenskega slovaropisja se često postavlja vprašanje zunanjih zgledov. V razpravi se večkrat pojavi sklicevanje na ureditve drugod, od omemb skandinavskih zgledov v sicer širše zastavljeni študiji Orešnika (1995) do omemb nizozemskih in danskih zgledov pri Kreku (2013). Hkrati pa se ob površni oceni zazdi, da če bi v obzir vzeli več primerov nacionalnega slovaropisja v Evropi, bi lahko

kot zgled od drugod ponujali spet precej drugačne rešitve, saj so si ureditve med seboj vsaj na prvi pogled lahko zelo različne. Postavlja se torej vprašanje, ali lahko skozi pregled posameznih ureditev slovaropisnega področja za jezike po Evropi prepoznamo neko tipično ureditev, ki bi kot taka lahko tudi ob manjšem poznavanju vsakokratnih specifik predstavljala razmeroma samoumevno izbiro za zgledovanje in primerjanje. V raziskavi, katere rezultate predstavlja, sva se lotila iskanja odgovora na to vprašanje. Kot bomo videli, pregled kakšnega splošno prepoznavnega oz. tipičnega vzorca evropske ureditve nacionalnega slovaropisja ne kaže. Hkrati morebitno ocenjevanje posameznih tujih zgledov kot za našo rabo dobrih ali slabih predpostavlja poznavanje več ozadja in podrobnosti, kot sva jih v javni razpravi zasledila, obenem pa je zaradi različnih ciljev praktično nemogoče tudi primerjalno ocenjevanje uspešnosti posameznega modela.

2 Pregled ureditev po Evropi

Pregled izhaja iz sicer obsežnejše raziskave (Marušič in Žaucer [MŽ] 2013), v kateri sva ob ureditvah področja opisovanja in predpisovanja jezikovnega korpusa po Evropi med drugim preučevala tudi ureditve statusnih zadev. Predstavila bova jezikovnopolitične ureditve opisovanja in predpisovanja jezikovnega korpusa v 13 jezikih EU: v češčini, danščini, francoščini, grščini, latvijščini, litvanščini, nizozemščini, poljščini, kastilščini, asturščini, baskovščini, galicijščini in katalonščini (za razlago izbora gl. MŽ 2013: 4).

Rezultati pregleda ureditev za izbrane jezike so po posameznih nalogah opisovanja in predpisovanja jezikovnega korpusa povzeti v tabeli 1 (gre za del tabele iz MŽ 2013: 11–18, kjer so navedeni tudi vsi viri, na katerih so osnovani podatki za posamezne vnose).

jezik	Normiranje	Pravopis - pravila	Pravopis - slovar	Slovar	Korpus	Svetovanje	
češčina	sam. razisk. enota	sam. razisk. enota	sam. razisk. enota	sam. razisk. enota	del univerze	sam. razisk. enota	
danščina	del ministrstva / vlade	del ministrstva / vlade	del ministrstva / vlade	del ministrstva / vlade	del univerze	del ministrstva / vlade	
				privatna ustanova	privatna ustanova		
francoščina	del ministrstva / vlade	privatna ustanova	privatna ustanova	akademija za jezik	privatna ustanova	akademija za jezik	
	akademija za jezik				del univerze		
grščina		del univerze	del univerze	del akademije	del akademije		
				del univerze	del univerze		
		privatna ustanova	privatna ustanova	privatna ustanova	del javnega		del javnega
					razvojnega centra		razvojnega centra
latvijščina	sam. državno telo I	sam. državno telo I	sam. državno telo I	del akademije		sam. državno telo II	
				del akademije			
litvanščina	sam. državno telo I	sam. državno telo II		sam. državno telo II	sam. državno telo II	sam. državno telo II	
nizozemščina	sam. meddržavno telo	sam. meddržavno telo	sam. meddržavno telo	sam. meddržavno telo	sam. meddržavno telo	sam. meddržavno telo	
poljščina	del akademije I			del akademije II	del akademije II	del akademije I	
kastilščina	akademija za jezik	akademija za jezik	akademija za jezik	akademija za jezik	akademija za jezik	akademija za jezik	
						privatna ustanova	
asturščina	akademija za jezik	akademija za jezik	akademija za jezik	akademija za jezik	akademija za jezik		
baskovščina	akademija za jezik	akademija za jezik	akademija za jezik	akademija za jezik	del univerze	akademija za jezik	
			del univerze	del univerze			
galicijščina	akademija za jezik	del ministrstva / vlade		akademija za jezik	del univerze	del ministrstva / vlade	
		akademija za jezik		del univerze		sam. državno telo	
		del univerze					
katalonščina	sam. razisk. enota	sam. razisk. enota	sam. razisk. enota	sam. razisk. enota	sam. razisk. enota		

Tabela 1: Pregled ureditve opisovanja in predpisovanja jezikovnega korpusa po nalogah za izbranih 13 evropskih jezikov¹

¹ 'Sam.' = 'samostojni', 'razisk.' = 'raziskovalni'.

V nadaljevanju na podlagi vprašanj, vezanih na nekatere postavke iz tabele, ugotavlja, ali je trenutna slovenska ureditev na ravni Evrope unikatna, prisotna kot ena od večih bolj ali manj enakovrednih možnosti ali morda prevladujoča.

2.1 Kdo je zadolžen za standardizacijo in normiranje?

V Sloveniji je bila za to sprva zadolžena Slovenska akademija znanosti in umetnosti oziroma različne SAZU-jeve komisije/odbori. V 70-ih in 80-ih letih 20. stoletja je pri imenovanju pravopisnih komisij sodelovala tudi republiška konferenca Socialistične zveze delovnega ljudstva, ki je kasneje ustanovila tudi Jezikovno razsodišče. Še danes ima najvišjo normativno avtoriteto SAZU oz. njen Odbor za slovenski jezik, katerega Pravopisno komisijo trenutno vodi H. Dobrovoljc² (prim. Krek 2013). SAZU pri izdelovanju normativnih priročnikov tesno sodeluje z Inštitutom za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU (ISJFR). ISJFR je tudi sosestavljalec, založnik in izdajatelj zadnje izdaje Slovarja slovenskega knjižnega jezika in Slovenskega pravopisa. Nobeno teh teles ni uradno ali zakonsko določeno kot izključno normativno telo, avtoriteto imajo zaradi prestiža in tradicije.

V pregledanih državah je zakonska določitev normativnih pristojnosti neke inštitucije redka, poznajo jo npr. na Danskem, kjer je za normiranje zadolžen Danski urad za jezik,³ ki je formalno del ministrstva za kulturo. Urad skrbi za pravopis, pravopisni slovar, osrednji slovar in svetovanje, torej za vsa področja, na katerih lahko s svojim delom in izdelki izkazujejo svoje normativno poslanstvo. Eno ustanovo za vsa ta področja so z Nizozemsko jezikovno zvezo⁴ zakonsko določili tudi za nizozemščino, le da je tam to samostojno meddržavno telo, saj sta ga skupaj ustanovili nizozemska in flamska vlada. Zveza ima poleg vseh normativnih del na skrbi tudi zbiranje in vzdrževanje uradnega jezikovnega korpusa.

Ustanova, ki skrbi za normiranje jezika, je zakonsko določena tudi v Latviji in Litvi, vendar imajo v obeh državah dejansko po dve uradni državni ustanovi, ki imata v vsaki državi naloge porazdeljene drugače. V Litvi je Državni odbor za litvanščino⁵ pristojen za normiranje, Inštitut za litvanščino⁶ pa za izdelovanje pravopisa in uradnega slovarja, vzdrževanje jezikovnega korpusa ter svetovanje. V Latviji pa je Državni urad za jezik⁷ pristojen za

² <http://www.sazu.si/o-sazu.html>

³ Dansk Sprognævn – <http://www.dsn.dk/>

⁴ Nederlandse Taalunie – <http://taalunie.org/>, <http://taalunieversum.org/>

⁵ Valstybinės lietuvių kalbos komisija – <http://www.vlkk.lt/>

⁶ Lietuvių kalbos institutas – www.lki.lt

⁷ Valsts valodas centrs – <http://www.vvc.gov.lv/>

normiranje ter izdajanje pravopisa, za svetovanje je zadolžena Latvijska agencija za jezik,⁸ pisanje slovarja pa je razdeljeno med obe telesi.

Iz tabele 1 sicer sledi, da je najpogostejši tip ustanove, ki je zadolžena za normiranje, Akademija za jezik, vendar to izvira iz večjega deleža jezikov iz ene države, Španije, ki se je glede tega ob ustanovitvi Kraljeve španske akademije⁹ v 17. stoletju zgledovala po Francoski akademiji¹⁰. A tudi v Španiji pristojnosti pokrajinskih akademij za jezik niso enake. Kraljeva španska akademija je uradno pristojna za vse pregledane naloge, torej tako za normiranje jezika, za izdelavo pravopisa, pravopisnega slovarja in osrednjega slovarja kot tudi za vzdrževanje korpusa in svetovanje. Kraljeva akademija baskovskega jezika¹¹ na drugi strani uradno skrbi le za normiranje, pravopisna pravila in svetovanje, pravopisni slovar in osrednji slovar pa sestavlja skupaj z Inštitutom za baskovski jezik¹² na Baskovski univerzi, ki skrbi tudi za korpus. Kraljeva galicijska akademija¹³ pa je uradno izključni skrbnik le za normiranje, za sestavljanje pravopisa in uradnega slovarja pa si uradno pristojnost deli z Generalnim sekretariatom za jezikovno politiko¹⁴ in Inštitutom za galicijščino¹⁵ na Univerzi v Santiagu de Composteli.

V zgornjih primerih je bila ustanova določena bolj ali manj uradno, njene pristojnosti zapisane ali v zakonu ali v ustanovnem aktu telesa. A se vsaj v nekaterih primerih zdi, da uradnost inštitucije ne izvira le iz zakonske podlage, temveč predvsem iz prestiža, ki ga ima inštitucija med govorci konkretnega jezika. Seveda je v takih primerih težko določiti, ali prestiž morda ne izvira le iz zakonske podlage. Da lahko tudi samo prestiž predstavlja pomemben faktor pri določitvi pomembnosti ustanove, se vidi pri državah oz. jezikih, ki uradnih predpisovalcev nimajo zakonsko določenih. Na Češkem velja, da je za vsa vprašanja normiranja (od izdelave pravopisa do svetovanja) pristojen Inštitut za češki jezik¹⁶ (izšel iz Češke akademije znanosti in umetnosti), od pregledanih nalog skrbi drugo telo – Češki nacionalni korpus¹⁷, ki je dejansko inštitut na Karlovi univerzi v Pragi – le za vzdrževanje korpusa. Vendar Inštitut za češki jezik ni nikjer uradno določen kot subjekt, ki bi češčino edini smel ali moral normirati; njegova določila imajo veljavo le zaradi njegovega prestiža.

⁸ Latviešu valodas aģentūra – <http://www.valoda.lv/>

⁹ Real Academia Española – <http://www.rae.es/>

¹⁰ Académie française – <http://www.academie-francaise.fr/>

¹¹ Euskaltzaindia – <http://www.euskaltzaindia.net/>

¹² Euskara Institutua – <http://www.ei.ehu.es/>

¹³ Real Academia Galega – <http://www.realacademiagalega.org/>

¹⁴ Secretaría Xeral de Política Lingüística – http://www.xunta.es/linguagalega/instituciones_da_lingua_galega

¹⁵ Instituto da Lingua Galega – <http://ilg.usc.es/>

¹⁶ Ústav pro jazyk český – <http://www.ujc.cas.cz/>

¹⁷ Ústav Českého národního korpusu – <http://ucnk.ff.cuni.cz/>

Uradna nedoločenost pa ponovno ni unikum, uradno določenega subjekta pristojnega za normiranje ni tudi npr. v Grčiji. Za edinega predpisovalca ne velja ena sama ustanova/vir, pravopis in slovar izdelujeta vsaj dve konkurenčni ustanovi, od katerih je ena privatna, druga pa del javne univerze.¹⁸ Vmesni sklep glede ureditev pri pristojnostih normiranja je torej, da pregled nikakor ne razkriva niti enotnega niti tipičnega vzorca.

2.2 Kdo zbira, razvija, hrani jezikovne vire in tehnologije?

V Sloveniji imamo trenutno več velikih ("nacionalnih") korpusov:

1. ISJFR ZRC SAZU je sestavil Novo besedo;
2. Zavod Trojina je (v okviru projekta Sporazumevanje v slovenskem jeziku) sestavil Gigafido;
3. Konzorcij Instituta Jožef Stefan, DZS, Amebisa, Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in Fakultete za družbene vede UL je sestavil FidoPlus.

Poleg teh imamo še več specializiranih korpusov (na IJS, na Fakulteti za računalništvo UL, na FF UL, v privatnem podjetju (Amebis, Alpineon), na ISJFR itd.).

Pregled vzorca pokaže, da stanje v Sloveniji ni izjemno. Po več korpusov najdemo še marsikje, npr. v Franciji, Italiji, Španiji, Grčiji, na Danskem, Poljskem. Ponekod ima eden teh korpusov naziv "nacionalni", vendar po velikosti, obsegu, uporabljaniosti itd. ne izstopa nujno. V nekaterih od držav z več velikimi korpusi so ti lahko nastali tudi na različnih javnih ustanovah (npr. Francija), često pa je med avtorji kakega velikega korpusa tudi zasebnik (npr. poljska Znanstvena založba PWN¹⁹) ali javno-zasebni konzorcij (npr. Poljska). Ponekod za "nacionalni" korpus skrbi javna ustanova, ki smo jo identificirali kot glavno jezikovnopolično ustanovo in je hkrati tudi glavna normativna ustanova (npr. kastilščina), često pa je to delo telesa, ki se z normiranjem ne ukvarja (npr. Danska, Češka). Torej tudi za področje korpusov najdemo paleto ureditev.

Poleg korpusov seveda med jezikovne vire in tehnologije sodi še marsikaj, od programskih orodij, prevajalnih orodij, eno- in dvojezičnih elektronskih in spletnih slovarjev do učbenikov oziroma učnih pripomočkov za učenje jezika. Da bi bila kje za vse to uradno zadolžena ena sama ustanova in da bi ji bil za vse to podeljen monopol glede dostopa do javnih financ, pregled ni razkril.

¹⁸ Kentro lexicologias – <http://www.lexicon.gr/>; Institutou Neoellinikon Spoudon (Idryma Manoli Triantafyllidi) – <http://www.auth.gr/units/774>, <http://ins.web.auth.gr/index.php?lang=en&Itemid=218>

¹⁹ <http://www.pwn.pl/>

2.3 Sklep

Pregled je za vsa področja pokazal veliko raznolikost jezikovnopolitičnih rešitev, tako v številu sodelujočih ustanov kot v nalogah, ki jih posamezna ustanova pokriva. Z izjemo nizozemščine, pri kateri ena ustanova pokriva vse pregledane naloge, je v vseh državah v pregledane naloge vključenih več ustanov. Za vse postavke iz tabele lahko zaključimo, da slovenska rešitev v Evropi ne predstavlja unikuma. Unikum je celotna situacija oz. kombinacija ustanov in njihovih nalog, a ker si po številu ustanov in njihovih nalogah nista primerljivi niti dve zajeti državi, ni prav nič presenetljivo, da je samosvoja tudi slovenska ureditev.

2.3.1 Spremembe pri pristojnostih glede normiranja, slovaropisja, tehnologij

V luči trenutne slovenske razprave glede morebitnih sprememb v razdelitvi pristojnosti normiranja, slovaropisja in tehnologij med različnimi akterji se lahko vprašamo, ali se je v zadnjem času kaj takega dogajalo kje drugje. Tega vidika sistematično nisva preverjala, pa vendar. Področje jezikovnih tehnologij je razmeroma mlado in hitro rastoče, kar seveda pomeni, da stanje skoraj nikjer ni stabilno. Pri normiranju in slovaropisju je stabilnosti več, a se spremembe dogajajo tudi tu. Srečamo jih v ureditvah, v katerih predpisovalec ni določen, npr. v Grčiji sta v letu 2008 izšla dva grška pravopisna priročnika različnih izdajateljev in v letu 2012/2013 tudi dva na podlagi prestiža normativna splošna slovarja različnih izdajateljev; in zasledimo jih tudi v ureditvah, v katerih je predpisovalec uradno določen, npr. v Nemčiji je bil od 1955 do 1996 kot normativen uradno določen Dudnov slovar, nato pa je uradni predpisovalec postala Meddržavna komisija za nemški pravopis²⁰. Obstajajo pa tudi primeri, v katerih spremembe uradno ni bilo, a se javnost brez dvoma že dolgo poslužuje alternativnih virov: zadnja dokončana izdaja uradnega normativnega slovarja Francoske akademije je iz leta 1935, od naslednje izdaje pa so v letih 1992/2005/2011 izšli zvezki do črke Q. Skratka, v razdelitvi pristojnosti normiranja in slovaropisja se v zadnjem času v Evropi vsaj sem in tja sreča tudi spremembe.

²⁰ Zwischenstaatliche Kommission für deutsche Rechtschreibung – <http://www.rechtschreibrat.com/>. (Hvala Saški Štumberger za pomoč glede nemške situacije.)

3 Razprava

Najočitnejši zaključek iz tabele 1 je torej, da v Evropi ni enega samega modela ureditve opisovanja in predpisovanja jezikovnega korpusa, saj je pri vsakem od zajetih jezikov to urejeno malo po svoje.

Zgodovine jezikovne politike po državah nisva preučevala, a očitno je trenutno stanje često le rezultat specifičnega zgodovinskega razvoja v neki državi. Zgodovina je tako sicer relevantna za razumevanje poti do trenutnega stanja, vendar obenem ni povedna, če ni hkrati upoštevana še celotna jezikovnopolitična situacija države v obdobju, ko se je model vzpostavil. Oziroma, če naj razumemo posamezno trenutno ureditev, moramo poleg trenutne družbeno-jezikovne situacije države poznati tudi njeno celotno družbeno-jezikovno zgodovino, tako da če se sklicujemo na zglede od drugod, bi moralo to v čim večji meri predstavljati del skupnih predpostavk sogovorcev, če naj bo tako sklicevanje informativno.

Različne jezikovnopolitične ureditve med državami torej težko primerjamo in ugotavljamo, katera je boljša in katera slabša, saj se niso vzpostavile v enakih situacijah. Konkretno ureditve so lahko rezultat v površnem pregledu nerazumljenih odločitev, namenjenih doseganju konkretnih ciljev. Posamezna ureditev je kot posledica urejanja neke konkretne situacije seveda lahko dobra za doseg nekaterih, nikdar pa kar vseh mogočih ciljev. Za povrhu pa se lahko cilji med jezikovnimi skupnostmi tudi zelo razlikujejo; včasih so si celo v po svoje precej primerljivih družbeno-jezikovnih situacijah ravno nasprotni.

Npr. na Hrvaškem so se po razpadu Jugoslavije lotili "osamosvojitve" hrvaščine, vsaj na videz tudi z načrtnim oddaljevanjem korpusa standardne hrvaščine (besedja, slovnice) od srbščine z izbiro bolj (raje kot manj) oddaljenih različic. Nasprotno pa so celinske skandinavske države dogovorjene, da se pri normiranju svojih jezikov posvetujejo z uradi za jezik v drugih dveh državah, da zagotovijo, da se jeziki ne bi preveč oddaljili (Orešnik 1995).

Družbeno-jezikovno se zdita primerljivi tudi situaciji v Belgiji in na Nizozemskem ter na Portugalskem in v Španiji, kjer spet najdemo različni jezikovnopolitični rešitvi, ki sledita različnim ciljem. Belgija in Nizozemska imata flamščino in nizozemščino za en jezik, zato sta ustanovili skupno telo za reguliranje jezika. V Galiciji pa uradna jezikovna politika galicijsščino obravnava kot samostojen jezik, skrbi za galicijske slovarje, pravopis, prevajanje računalniških programov, lektorate galicijsščine itd. (V Galiciji sicer obstaja tudi gibanje, ki se trudi galicijsščino spraviti pod okrilje portugalščine.) Če torej niti v primerljivih situacijah ne moremo pričakovati enakih ciljev, je primerljive cilje v družbeno-jezikovno različnih situacijah še toliko težje pričakovati.

Jezikovnopolitična ureditev je torej v vsaki državi oz. za vsak jezik vezana na specifično družbeno-jezikovno situacijo. Te situacije so različne, tako zaradi specifične družbeno-jezikovne sedanosti kot preteklosti države. V teh različnih situacijah imamo nadalje jezikovne politike z različnimi cilji, kar na koncu pomeni, da je primerjanje jezikovnih politik smiselno kvečjemu na informativni ravni. Osnovne odločitve glede jezikovnopolitične ureditve pa lahko temeljijo le na ciljih, ki si jih – kot to poskušajo npr. resolucije o nacionalnem programu za jezikovno politiko – v specifično slovenski zgodovinski družbeno-jezikovni situaciji postavi slovenska družba.

3.1 Uradno določanje ustanove

Videli smo, da imajo za normiranje ponekod neko ustanovo uradno določeno (Latvija, Nizozemska), drugod ne (Češka, Grčija). Je uradna določitev dobra? Če ja, kakšen naj bo domet tako določenih jezikovnih predpisov? Glede prvega se npr. Krek (2013) izreka pritrdilno (da lahko pravopis objavi vsak, veljavo pa mu določijo le uporabniki, predstavi kot slabo), glede drugega se ne sprašuje.

Standardizacijo uradna določitev seveda optimizira, enako enostavnost za uporabo govorcev, ki takoj vejo, kje željeni napotek iskati. A hkrati optimizacijo poenotenja spremljajo pasti nedemokratičnosti, sprejetje predpisovalnega 'monopola' kot prednosti za uporabnika pa avtomatično pomeni tudi argument proti dopuščanju kakršnekoli dvojnosti v predpisani različici, kar pa spet odstopa od mnogih pogledov v stroki (npr. Dobrovoljc 2013).

Delno je predpisovalec sicer vedno določen vsaj skozi telo, ki potrjuje učbenike. A čim zapustimo izobraževanje, se ob uradni določitvi normativnih priročnikov postavi vprašanje, kaj pomeni kršitev, oz. ali gre za predpis s sankcijo ali brez. Ob široki veljavi v javni rabi bi imel predpis s sankcijo z vidika prestiža slovenščine gotovo negativne učinke, na široko pa bi odprl vrata tudi diskriminaciji (migranti, nešolani posamezniki itd.). Bolj realna se vsaj na prvi pogled zdi možnost predpisa z nekakšno mehko sankcijo, ki je omejen na pisno rabo javne uprave, ali možnost širše veljavnega predpisa brez sankcije (ali kombinacija obeh). Pri predpisu brez sankcije se sicer postavi vprašanje, kaj ta doseže: prepreči alternativne slovarje, ki bi se lahko oklicali za normativne, načeloma pa ne prepreči, da jim tako vlogo podelijo uporabniki. Torej to v bistvu ni zelo različno od rešitve, pri kateri normativni priročnik oz. njegov izdajatelj uradno ni določen, osrednjo normativno vlogo pa mu dodelijo uporabniki sami. Če bi s predpisom želeli doseči le zagotovitev skrbi za infrastrukturo slovenščine, obstaja tudi možnost, da se uradno določi (in financira) subjekt, ki za pravopis,

slovar itd. *mora* skrbeti, se pa država vzdrži obravnave teh virov kot edinega in uradnega standarda (razen potencialno v rabi javne uprave in izobraževanja).

4 Sklep

Opisno in predpisovalno slovaropisje je po Evropi urejeno različno. Razlika je v razdelitvi nalog, saj ponekod ista ustanova izdaja tako opisni slovar kot pravopisni priročnik (npr. španščina), drugod to opravljata različni ustanovi (npr. poljščina); spet drugod pa pravopisno vlogo opravlja kar opisni slovar (npr. angleščina, češčina). Razlika je v načinu določenosti pristojnosti, saj je to, kdo izdaja uradni slovar, lahko zakonsko določeno (npr. danščina) ali pa gre za tihi dogovor (npr. češčina). Razlika je v tipu vpletenih ustanov, ki segajo od akademij, financiranih neposredno od države/pokrajinske vlade, preko samostojnih javnih ustanov/inštitutov pa do privatnih ustanov. Ob pregledu urejenosti slovaropisja po Evropi torej ugotavljava, da tipične ureditve ni smiselno določati. Posledično samo sklicevanje na konkreten tuji model težko predstavlja argument. Lahko bi ga, če bi razpolagali tudi s kvalitativnimi ocenami posameznih ureditev, a so take ocene zaradi dejstva, da različne ureditve vedno spremljajo tudi neenaki jezikovnopolitični konteksti in cilji, nemogoče.

Literatura

DOBROVOLJC, Helena, 2013: Spremembe pravopisnih konceptov v elektronski dobi. Boža Krakar-Vogel (ur.): *Slavistika v regijah – Nova Gorica*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije. 69–75.

KREK, Simon, 2013: Slovenski pravopis: Ali je pilot v letalu? *Pogledi* 4/4. 27.

MARUŠIČ, Franc, Žaucer, Rok, 2013: *Pregled institucionaliziranih oblik izvajanja nacionalnih jezikovnih politik v Evropski uniji*. Neobjavljeno poročilo, http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/raziskave-analize/slovenski_jezik/Pregled_inst.oblik_izvaj.nac.jezik.politik_v_EU.pdf.

OREŠNIK, Janez, 1995: *Uradi za jezik v Skandinaviji*. Ljubljana: SAZU.